

Inspiratiedocument 'De raad in positie bij het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland'

Doel van dit document

Dit document is onderdeel van het onderzoek 'De raad in positie bij het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland', dat is uitgevoerd op initiatief van de Rekenkamercommissie Haarlemmermeer (RKC). De hoofdvraag van dit onderzoek is welke rollen de gemeenteraad van Haarlemmermeer heeft bij het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) en hoe hij deze rollen adequaat kan vervullen. Binnen dit onderzoek heeft Prof. dr. Marcel Boogers¹ een notitie geschreven (bijlage 2) over de wettelijke taken van de VRK en de rollen die raadsleden kunnen invullen bij het bestuur van de Veiligheidsregio en andere gemeenschappelijke regelingen. Wij hebben in twee bijeenkomsten met de raadsleden van Haarlemmermeer gesproken over deze notitie en de mogelijkheden voor raadsleden om invloed uit te oefenen op besluitvorming door de VRK.

Dit inspiratiedocument is bedoeld ter informatie voor raadsleden en/of voor het geven van een nieuwe impuls aan een discussie over de rol van de gemeenteraad van Haarlemmermeer bij de VRK. Ook kan het een gespreksbegeleider helpen om met raadsleden te praten over de rollen die zij kunnen innemen richting de VRK en de keuzes die ze hierbij kunnen maken. Eerst beschrijven we kort wat een veiligheidsregio is en welke wettelijke rollen een raadslid heeft. Vervolgens bespreken we verschillende perspectieven op de VRK, en wat je perspectief betekent voor de rol die je kunt innemen. Daarna volgt een lijst reflectieve vragen die raadsleden zich kunnen stellen wanneer zij zich afvragen hoe zij zich tot een bepaald vraagstuk willen verhouden, en presenteren we oefenmateriaal (bijlage 1) om met deze vragen te experimenteren. We eindigen met een korte beschouwing wat raadsleden van deze oefening kunnen leren.

Inleiding: wat is een veiligheidsregio?

Een veiligheidsregio is een openbaar lichaam op grond van de [Wet gemeenschappelijke regelingen](#). Dat betekent dat het een regionaal bestuur heeft dat door de deelnemende gemeenten is ingesteld, en een eigen ambtelijke organisatie en rechtsbevoegdheid. Het algemeen en dagelijks bestuur wordt gevormd door vertegenwoordigers uit de deelnemende gemeenten; het dagelijks bestuur benoemt de directeuren van de verschillende onderdelen.

---

¹ Marcel Boogers is hoogleraar Innovatie en Regionaal Bestuur aan de Universiteit Twente en ten tijde van het onderzoek adviseur bij BMC.

De Veiligheidsregio Kennemerland beslaat negen gemeenten². Deze gemeenten kunnen gezien worden als de 'vereniging van eigenaren' van de VRK. De gemeenten hebben meerdere taken belegd bij de VRK. Marcel Boogers beschrijft in zijn notitie de taken van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK). In het kort komen deze taken op het volgende neer:

- Brandweezorg, brandbestrijding en -preventie; rampen en crisisbestrijding, risicobeheersing, meldkamerfunctie en geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen (GHOR).
- Openbare gezondheidszorg; infectieziektebestrijding, hygiënisch woningtoezicht, hygiënezorg, medisch milieuonderzoek, Jeugdgezondheidszorg en uitvoering rijksvaccinatieprogramma.
- Veilig Thuis³, aanpak van huiselijk geweld en opvang van slachtoffers.
- Ambulancezorg.
- Aanpak overlastgevend psychiatrische problematiek (GGZ).
- Maatregelen COVID-19; uitvoering en handhaving ministeriele regelingen en lokaal aanvullende maatregelen of ontheffingen.

De VRK heeft daarnaast een aantal overkoepelende taken zoals crisisvoorbereiding en het faciliteren van de meldkamerdiensten. Het grote aantal taken van de VRK, verspreid over verschillende maatschappelijke domeinen, maken dat de VRK een grote invloed heeft op de leefwereld van inwoners van Haarlemmermeer.

Rollen van de gemeenteraad

Marcel Boogers beschrijft in zijn notitie de volgende rollen van de gemeenteraad in de gemeentelijke besluitvorming:

1. Opmachtgevend (of kaderstellend): de gemeenteraad agendeert problemen die in raadsvoorstellen worden uitgewerkt, hij initieert raadsvoorstellen of neemt besluiten over de voorstellen van het college.
2. Controlerend: de gemeenteraad gaat na of het college de opdracht van de gemeenteraad binnen de gestelde randvoorwaarden heeft uitgevoerd.
3. Vertegenwoordigend: gemeenteraadsleden informeren zich over de wensen, opvattingen en belangen van inwoners en brengen deze in de gemeenteraad naar voren.

In de praktijk van 2020 staat de VRK, zo ervaren zowel de VRK als de raad, op afstand van de raad. Bij vragen over VRK gerelateerde zaken richten raadsleden zich tot het college van B&W. Raadsleden nemen meestal geen actieve rol bij discussies en besluitvorming over VRK-gerelateerde onderwerpen. De animo bij raadsleden om een informatieavond van de VRK bij te wonen is niet groot. Marcel Boogers constateert dat de raad beperkt grip heeft op de VRK. De VRK legt haar politieke keuzes niet voor aan de raad en de raad oefent geen rechtstreekse invloed uit op de besluitvorming van de VRK. Binnen de VRK leeft wel de wens dat gemeenteraden een grotere rol spelen. De VRK heeft behoefte aan kennis over en verbinding met de lokale (politieke) situatie.

---

² Dit zijn Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

³ Voor de taken van Veilig Thuis geldt een overeenkomst, deze vallen nog niet onder de gemeenschappelijke regeling.

Raadsleden bevestigen dit beeld; zij zijn terughoudend waar het VRK-gerelateerde onderwerpen betreft en beperken zich tot een reactieve rol bij het stellen van kaders en het controleren van het bestuur van de VRK. Deze rollen zijn de raadsleden gewend en zijn wettelijk voorgeschreven. De VRK legt geen beleidskeuzes voor aan de raad, maar vooral uitgewerkt beleid en feitelijke informatie waarop de raad een zienswijze kan indienen⁴. Hierdoor is er nu weinig ruimte voor inbreng vanuit gemeenteraden. De raad wil zelf actiever betrokken zijn bij het maken van keuzes en prioritering door de VRK.

Perspectieven op de VRK en op de rol en het werk van de raad

De raadsleden willen graag actiever betrokken zijn bij beleidskeuzes en prioritering door de VRK. De notitie van Boogers geeft suggesties hoe dit te doen, maar het is voor de raadsleden anno 2020 nog lastig om dit in de praktijk te brengen. Ze missen een handelingsperspectief. Ook hanteren de raadsleden impliciet aannames over de VRK en de rol die de raad bij de VRK zou mogen en kunnen innemen. Uit de bijeenkomsten herkennen we de volgende aannames, geïllustreerd met quotes:

Aanname	Quotes
De VRK/GGD heeft het te druk om onze vragen te beantwoorden/onze input te behandelen	<i>'Ik ben terughoudend want de GGD is al zo overbelast'</i>
Onze inbreng voegt niet zoveel toe	<i>'Terughoudendheid i.v.m. Corona'</i> <i>'Kunnen we de VRK wel overtuigen?'</i> <i>'Staan hun oren er wel naar?'</i> <i>'Hebben wij wel de expertise om te sturen?'</i> <i>'We komen basiskennis tekort'</i>
We staan er als raad te ver vanaf	<i>'We hebben ons er niet zo druk over gemaakt'</i> <i>'Het is op afstand en het voelt op afstand'</i> <i>'De VRK is geen bron van interventies en debatten'</i>
We hebben er niets over te zeggen	<i>'Nee zeggen is vaak geen optie'</i> <i>'We worden niet betrokken bij keuzes'</i> <i>'We hebben het idee dat de VRK onaantastbaar is'</i> <i>'De brandweer is niet politiek te maken'</i>
Onze bemoeienis is alleen nodig als er iets niet goed gaat	<i>'Het gaat best goed, dus waarom ermee bemoeien?'</i>

Deze (impliciete) aannames beïnvloeden met welke bril raadsleden naar de werkelijkheid kijken en hoe ze handelen. Aannames over de VRK (en de rol van de raad hierbij) bepalen dus hoe je de VRK

⁴ Bijvoorbeeld elke vier jaar op het concept beleidsplan risico- en crisisbeheersing van de VRK.

ziet, met welke bril(len) je naar de VRK kijkt. Deze verschillende brillen noemen we verschillende *perspectieven* op de VRK. In onderstaande tabel staan enkele perspectieven die we zijn tegengekomen in dit onderzoek (en ook in combinaties voor kunnen komen).

Perspectief <i>'Ik zie de VRK vooral als een ...'</i>	Illustraties
<p>A. Uitvoerende organisatie</p>	<p><i>'Ik zie de VRK vooral als een uitvoerder van rijksbeleid'</i></p> <p><i>'Ik heb als raadslid beperkte politieke invloed en accepteer dat'</i></p> <p><i>'Ik vind de VRK vooral een verantwoordelijkheid van het college van B&W'</i></p> <p><i>'Ik stuur en controleer zo nodig via de reguliere planning & control-cyclus'</i></p> <p><i>'Ik zie weinig noodzaak om met regiogemeenten samen te werken'</i></p>
<p>B. Bestuursorgaan dat (lokaal) politiek relevant is</p>	<p><i>'Ik vind veel van wat de VRK doet politiek relevant voor Haarlemmermeer'</i></p> <p><i>'Ik betreur het dat ik als raadslid geen rechtstreeks invloed heb op de besluitvorming van de VRK'</i></p> <p><i>'Ik vind dat de raad een (pro)actieve en voornamelijk rol moet spelen bij het bestuur van de VRK en in staat moet zijn politieke keuzes te maken'</i></p> <p><i>'Mijn rol als raadslid gaat verder dan sturen en controleren via de reguliere planning & control-cyclus'</i></p> <p><i>'In het belang van Haarlemmermeer zoek ik zo nodig samenwerking met gemeenteraden van andere gemeenten'</i></p>
<p>C. Regionaal samenwerkingsorgaan</p>	<p><i>'Ik zie de VRK als een vehikel om op regionale schaal samen te werken zowel politiek als in de uitvoering'</i></p> <p><i>'Ik wil vooral regionaal politiek effectief zijn (omdat we lokaal weinig directe invloed hebben)'</i></p> <p><i>'Ik vind dat de samenwerkende gemeenteraden samen een actieve en voornamelijk rol moeten spelen bij het bestuur van de VRK'</i></p>

	<i>'Ik zie noodzaak om met regiogemeenten samen te werken en vind dat we als raad hier onze structuur en processen op moeten aanpassen'</i>
D. Bron van informatie en expertise	<i>'Politiek hoef ik niet veel met de VRK, maar ik vind het geweldig dat ze zoveel kennis van zaken hebben.'</i> <i>'Laat de VRK ons vooral voeden met handzame feiten, cijfers en trends zodat we in staat zijn om te volgen hoe we het doen op het gebied van veiligheid en gezondheidspreventie'</i>

Zoals raadsleden perspectieven op de VRK hebben, hebben zij die ook op hun eigen rol als raadslid. Ook deze perspectieven bepalen in belangrijke mate wat je geschikt (of acceptabel) vindt in je raadswerk en welke acties of opstelling je gepast vindt. Raadsleden kunnen in relatie tot hun rollen bij de VRK diverse (strategische) keuzes maken zoals uit onderstaande tabel blijkt.

Keuze	Hoofdopties
1. Wat is het geografische niveau waarvoor ik mij verantwoordelijk voel als raadslid?	a. Haarlemmermeer (lokaal) b. Kennemerland (regionaal)
2. Op hoeveel en welke beleidstaken van de VRK wil ik me als raadslid vooral (politiek en/of bestuurlijk) richten?	a. Geen van de taken b. Eén of enkele taken (speerpunten) c. (Bijna) alle taken
3. Wanneer kom ik in actie als raadslid bij de VRK?	a. Ik ben (vooral) proactief b. Ik ben (vooral) reactief
4. Met welke groepen wil ik samenwerken bij het realiseren van mijn doelen voor de VRK?	a. Geen / niet van toepassing b. Met andere partijen in de raad van Haarlemmermeer c. Met regionale partijgenoten of geestverwanten d. Met andere partijen in de negen gemeenteraden in de regio
5. Aan welke van mijn (kern)rollen als raadslid geef ik prioriteit bij de VRK?	a. Mijn kaderstellende rol b. Mijn controlerende rol c. Mijn volksvertegenwoordigende rol
6. Hoe politiek of bestuurlijk stel ik mij op als raadslid bij de VRK?	a. Vooral politiek: ik strijd voor de belangen van mijn achterban b. Vooral bestuurlijk: ik stel me verbindend op voor het algemeen belang

De perspectieven op de VRK en die op de eigen rol als raadslid laten zich combineren, waarbij

sommige combinaties meer voor de hand liggen dan anderen. Hieronder geven we vier van die combinaties weer met daarbij voorbeelden van bijbehorende handelingsperspectieven⁵.

Perspectief: 'Je ziet de VRK als een ...'	Welke keuzes maak ik als raadslid?	Wat zijn voorbeelden van acties die hierbij passen? ⁶
A. Uitvoerende organisatie	1b: Kennemerland 2a: Geen van de taken 3b: Ik ben (vooral) reactief 4a: Geen / niet van toepassing 5b: Mijn controlerende rol 6b: Vooral bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Een raadslid stelt vragen aan het college over een uitvoeringskwestie. • De VRK organiseert in samenwerking met de griffie jaarlijks een werkbezoek voor de leden van de negen gemeenteraden. • De raad besluit over de begroting van de VRK zonder discussie (hamerstuk).

⁵ De genoemde voorbeelden zijn niet uitputtend.

⁶ Hier noemen we ter inspiratie enkele voorbeelden uit bestaande literatuur en de rapportage van Boogers. Dit is geen uitkomst van de bijeenkomsten met de raadsleden. Het gaat om acties van raadsleden zelf en/of acties van andere betrokkenen zoals de VRK en de griffie.

Perspectief: 'Je ziet de VRK als een ...'	Welke keuzes maak ik als raadslid?	Wat zijn voorbeelden van acties die hierbij passen? ⁶
B. Bestuursorgaan dat (lokaal) politiek relevant is	1a: Haarlemmermeer 2b: Een of enkele taken (speerpunten) 3a: Ik ben (vooral) proactief 4b: Met andere partijen in de raad van Haarlemmermeer 5b: Mijn kaderstellende rol 6b: Vooral bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • De raad wijst uit zijn midden een waarnemer aan bij VRK-vergaderingen. • De raad neemt een motie aan met een aanwijzing voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur. • De raad wijst uit zijn midden twee raadsrapporteurs (coalitie en oppositie) aan die kennis ophalen bij de VRK en adviseren over de begroting (Duisenberg-methode) • De VRK betreft de raad bij plannen besluitvorming. • De VRK heeft periodiek contact met de griffie om elkaar te informeren over ontwikkelingen en plannen op elkaar af te stemmen. • De raad vraagt de VRK om hem vroegtijdig te betrekken bij het opstellen van een regionaal risicoprofiel. • De raad dient unaniem een zienswijze in bij de programmabegroting.
C. Regionaal samenwerkingsorgaan	1b: Kennemerland 2b: Een of enkele taken (speerpunten) 3a: Ik ben (vooral) reactief (tenzij ik lid ben van de regiocommissie) 4d: Met andere partijen in de negen gemeenteraden in de regio 5b: Mijn controlerende rol 6a: Vooral politiek	<ul style="list-style-type: none"> • De VRK en de griffies van de negen gemeenten zetten een raadsoverleg op. • De VRK organiseert een webinar of informatiesessie voor de gezamenlijke raden. • De raden van de negen gemeenten besluiten tot het instellen van een regiocommissie of regioraad. • De burgemeester of griffier initieert een onderzoek naar het verbeteren van regionale samenwerking in gemeenschappelijke regelingen.

Perspectief: 'Je ziet de VRK als een ...'	Welke keuzes maak ik als raadslid?	Wat zijn voorbeelden van acties die hierbij passen? ⁶
D. Bron van informatie en expertise	1b: Haarlemmermeer 2a: Geen van de taken 3b: Ik ben (vooral) reactief 4a: Geen / niet van toepassing 5b: Mijn kaderstellende rol 6b: Vooral politiek	<ul style="list-style-type: none"> • De VRK geeft toelichtingen en beantwoordt vragen bij raadsvergaderingen. • De VRK maakt animaties en visualisaties van complexe informatie voor de raad. • De VRK organiseert introductie- en informatiebijeenkomsten, meeloopdagen en werkbezoeken voor de raad. • Raadsleden vragen een werkbezoek bij VRK aan.

Reflectieve vragen voor raadsleden

Raadsleden kunnen zichzelf reflectieve vragen stellen als zij nadenken over hun rol bij het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland en hoe zij deze invullen. We noemen hieronder een aantal mogelijke vragen ter inspiratie.

In de tabel op pagina 5 is al een aantal hoofdvragen benoemd:

1. Wat is het geografische niveau waarvoor ik mij verantwoordelijk voel als raadslid?
2. Op hoeveel en welke beleidstaken van de VRK heb ik/heeft mijn fractie politieke of bestuurlijke ambities en wil ik me als raadslid vooral richten?
3. Wanneer en hoe kom ik in actie als raadslid bij de VRK?
4. Met welke groepen wil ik samenwerken bij het realiseren van mijn doelen voor de VRK?
5. Aan welke van mijn (kern)rollen als raadslid geef ik prioriteit bij de VRK?
6. Hoe politiek of bestuurlijk stel ik mij op als raadslid bij de VRK?

In aanvulling op deze vragen kunnen raadsleden zich bijvoorbeeld nog de volgende reflectieve vragen stellen:

Vragen over prioriteiten

1. Hoe belangrijk is het dat ik tijd en energie steek in dit onderwerp of voorstel van de VRK?
2. Wat gaat er mis als ik nu niets doe en hoe kan ik dat voorkomen?
3. Welke collega's in de raad of in de regio gaan zich verdiepen in dit onderwerp of voorstel en kan ik varen op hun oordeel?

Beeldvormende vragen

4. Welke informatie mis ik nog om over dit onderwerp een oordeel te vormen en hoe kom ik hieraan?
5. Wat begrijp ik niet in de informatie die ik van de VRK en/of het college krijg?
6. Welke vragen heb ik nog bij dit voorstel?

7. Wat vindt de VRK hier eigenlijk (zelf) van?
8. Welke rollen vervult de burgemeester bij de VRK en welke rol(len) vervult zij specifiek bij dit voorstel?
9. Wat is de rol en verantwoordelijkheid van ons college van B&W bij dit voorstel?
10. Wat wil ik weten over hoe de raden van andere betrokken gemeenten denken over dit onderwerp en hoe kom ik hierachter?

Oordeelvormende vragen

11. Wat zijn de belangrijkste voor- en tegenargumenten bij dit voorstel?
12. Wat zijn de belangrijkste politieke keuzes bij dit onderwerp en staan die ook in dit raadsvoorstel?
13. Welke informatie (bijvoorbeeld over risico's of belangen) mis ik nog om te kunnen besluiten?

Besluitvormende vragen

14. Wil ik invloed uitoefenen op de besluitvorming over dit onderwerp? Hoe doe ik dat effectief, ook in regionaal verband?
15. Wat vind ik van de kwaliteit van het voorstel als geheel, is het voldoende om nu over te kunnen besluiten?
16. Wat zou ik anders willen bij de beslispunten?
17. Wie in de samenleving wordt door dit voorstel het meest geraakt en wat vind ik hiervan?
18. Wat betekent dit voorstel voor de rol en positie van onze gemeenteraad?
19. Wat vinden mijn partijgenoten of geestverwanten in buurgemeenten van dit voorstel?

Vragen over het proces

20. Wie wil ik bij een specifiek vraagstuk aanspreken, het college of de bestuurders van de VRK?
21. Waarom voel ik mij (on)comfortabel bij hoe we dit onderwerp nu behandelen in de raad?
22. Hoe kan ik een onderwerp agenderen bij de VRK?
23. Wat kan de griffie voor mij betekenen bij dit voorstel?
24. Hoe loopt de besluitvorming over dit voorstel (verder) en wat is hierbij de rol van het college, onze raad en de raden van andere gemeenten?

Vragen over de eigen rol en die van de VRK

25. Welk perspectief heb ik op de VRK als het over dit specifieke onderwerp gaat?
26. Waarom vul ik mijn rol op deze manier in? Wat zijn redenen om mijn rol anders in te vullen?
27. Waarom ben ik (niet) eerder in actie gekomen?
28. Als ik tevreden ben over de manier waarop de VRK zijn rol vervult, wat komt er dan als eerste naar boven?
29. Verwachtte ik iets van de VRK dat niet is gebeurd? Had ik daar iets aan kunnen veranderen?

Tot slot

Veiligheidsregio's kunnen snel en daadkrachtig optreden en in het geval van calamiteiten en crises is dat ook noodzakelijk. Tegelijkertijd kan dat spanning geven met democratische sturing en controle

(ROB 2020). De betrokkenheid van de gemeenteraad bij besluitvorming door de veiligheidsregio is namelijk niet groot. Ook is het raadsleden niet altijd duidelijk welke rollen zij daarbij kunnen vervullen (zie ook bijvoorbeeld Warmelink 2019). Daarnaast hebben zij bij hun kaderstellende en controlerende taken rondom de VRK te maken met de raden van andere deelnemende gemeenten; in het geval van de VRK zijn dat er 8 (9 inclusief Haarlemmermeer). Onderzoek van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV 2020) wijst uit dat vrijwel alle Veiligheidsregio's in Nederland op een of andere manier aandacht besteden aan het verstevigen van de relatie en communicatie met hun gemeenteraden. Meestal ligt het initiatief daarvoor bij de veiligheidsregio en betreft het formele plan- en besluitvorming. Onze bevindingen tijdens dit traject bevestigen dit. Ook de VRK zou graag zien dat gemeenten meer initiatief nemen, bijvoorbeeld bij ideevorming, visieontwikkeling of participatie in het functioneren van de veiligheidsregio. Maar ook in deze regio blijkt het lastig om gemeenteraden '...over de drempel' te krijgen' (IFV 2020: 3).

Als raadsleden en veiligheidsregio deze betrokkenheid willen vergroten, helpt het als raadsleden nadenken over de rol(-len) die zij innemen ten aanzien van de veiligheidsregio en waarom zij dat doen. Dat kan door raadsleden in een veilige (fictieve) setting te laten experimenteren met verschillende rollen en de activiteiten die daarbij horen. Daardoor wordt een leerproces in gang gezet waarin raadsleden worden geconfronteerd met hun aannames en zich gaan afvragen 'waarom ze doen wat ze doen'. Tijdens dit leerproces worden raadsleden zich geleidelijk meer bewust van de (impliciete) aannames die zij hebben en die hun rolopvatting sturen én van de verschillende rollen die zij kunnen innemen in relatie tot de veiligheidsregio. Welke rol passend is, hangt af van het onderwerp en de context; door de verschillende opties te ervaren, kunnen raadsleden leren om hierin een meer bewuste keuze te maken. Dat kan nieuwe raadsleden helpen om zich voor te bereiden op hun taak en inzicht te krijgen in de mogelijkheden om zich te informeren en betrokken te zijn bij besluiten en vragen over prioriteiten op regionaal niveau, in gezamenlijkheid met de andere gemeenteraden binnen de VRK. Ook kan het bestaande gespreksonderwerpen een nieuwe impuls geven.

Referenties

- Boogers, M. en Roest, S. (2020). Feitelijke en gewenste rol van de gemeenteraad in het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland. Rekenkameronderzoek december 2020. BMC rapport.
- Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) (2020). Betrokkenheid van gemeenteraden bij de veiligheidsregio's. Arnhem: IFV.
- Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) (2020). Het Openbaar Bestuur voorbij Corona. Reflecties op de impact van de Coronacrisis op het openbaar bestuur, de democratie en de rechtstaat.
- Warmelink, H. (2019). In de hoofdrol. Een essay over de rollen van de gemeenteraad. Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.
- Verslag 1e bijeenkomst raadsleden Haarlemmermeer 'De raad in positie bij het bestuur van de VRK', op 18 november 2020, Public Mediation.
- Verslag 2e bijeenkomst raadsleden Haarlemmermeer 'De raad in positie bij het bestuur van de VRK', op 17 december 2020, Public Mediation.
- Reflectie op het traject 'De raad in positie bij het bestuur van de VRK'. 15 januari 2020, Public Mediation.

Bijlage 1: Oefenmateriaal

Om te verkennen welke rol je als raadslid nog meer zou kunnen innemen, kan je aan de hand van fictieve situaties experimenteren met verschillende perspectieven, rollen en vragen. We geven in deze bijlage drie situatieschetsen over VRK-gerelateerde onderwerpen: (I) publieke gezondheid, (II) Veilig Thuis, en (III) milieu. Een gespreksbegeleider leidt het gesprek. Hij of zij vraagt de raadsleden om zich in te leven in de situatie in hun rol van raadslid en voorziet de raadsleden gefaseerd van informatie. Tussendoor stelt hij vragen aan de raadsleden; de gespreksbegeleider probeert door middel van het stellen van vragen om raadsleden te laten nadenken over de beweegredenen achter hun opstelling, zoals: waarom doe je dat? Waarom is dat belangrijk? Waarom denk je dat dat zo is? Wat gebeurt er als je dat niet zou doen? We geven per situatieschets stapsgewijs de informatie die raadsleden krijgen, de vragen die de gespreksbegeleider daarbij kan stellen en de gespreksonderwerpen die daarbij aan de orde kunnen komen.

I. Publieke gezondheid

Beschrijving van de situatie: Raadsleden lezen in een krantenbericht over de toename van overgewicht onder middelbare scholieren in Haarlemmermeer en de factoren die hierop van invloed zijn.

De raadsleden krijgen het volgende krantenbericht te lezen:

Haarlems Dagblad

Overgewicht in de Haarlemmermeer

Door onze correspondent in Haarlemmermeer – 15 december 2020

Een op de vijf leerlingen in het voortgezet onderwijs in Haarlemmermeer kampt met overgewicht, zo blijkt uit onderzoek van de GGD Kennemerland. De ongezonde ‘voedselomgeving’ van veel scholen en kinderen blijkt een van de oorzaken van het overgewicht te zijn. Even snel naar de supermarkt of naar de snackbar op de hoek.

Het probleem is: Wie als kind te zwaar is, is dat als volwassene vaak ook. Zwaarlijvigheid betekent een grotere kans op tal van lichamelijke aandoeningen: diabetes type 2, hart- en vaatziekten en dikke darmkanker. Bovendien heeft recentelijk onderzoek aangetoond dat obesitas een belangrijke factor is voor complicaties als gevolg van een covid infectie.

Het blijkt dat overgewicht vaker voorkomt bij mensen met een lagere sociaaleconomische status. Zij hebben over het algemeen een minder goede gezondheid en eten minder groente en fruit. Ook bewegen ze minder, wonen vaker in een buurt met weinig groenvoorzieningen en ervaren meer stress.

Het is duidelijk dat dit een groot en toenemend probleem is. Het is minder duidelijk wat de oplossing is, maar de maatschappelijke kosten zullen aanzienlijk zijn als er geen oplossing komt.

PM 14

Vervolgens stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Welke rol neem je als raadslid?
- Wat doe je?

Discussieonderwerpen: Raadsleden zien mogelijk geen rol voor zichzelf of voor de VRK in deze situatie. Bevraag waarom dat zo is; op welke aanname is dit gebaseerd? Als raadsleden zelf iets oppikken uit de media of op straat, agenderen zij dat dan bij de VRK? Waarom doen ze dat wel/niet? In welke situatie zouden ze wèl actie ondernemen?

Daarna krijgen de raadsleden nieuwe informatie over de situatie:

- De gemeenteraad informeert bij de burgemeester of dit probleem kan worden besproken, in het bijzijn van deskundigen van de GGD Kennemerland vanuit de VRK.
- Dit verzoek wordt bij monde van de burgemeester afgewezen door de VRK, vanwege andere prioriteiten.

Naar aanleiding daarvan stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Wat doe je nu als raadslid?
- Hoe zie je de VRK?
- Wat verwacht je van VRK en burgemeester?
- Hoe zie je de samenwerking met andere raden?

Discussieonderwerpen: In deze fase gaat het erom of de nieuwe informatie invloed heeft op de roloppvatting van raadsleden; zien zij de situatie nu anders dan hiervoor? Willen zij nu bijvoorbeeld een andere rol innemen? Zo ja, dan is het interessant om te bespreken waarom dat zo is. Zo niet, dan kan de gespreksbegeleider verdiepende vragen stellen als: waarom denk je dat?; wat gebeurt er als je dat niet doet? Ook na de afwijzing van de VRK zien raadsleden mogelijk geen rol voor zichzelf, vanuit de aanname dat de VRK te druk is met zaken die meer prioriteit hebben. Het is raadsleden vaak ook niet duidelijk hoe ver hun invloed reikt; mógen ze hier aandacht voor vragen? En: wat doe je als je een onderwerp wilt agenderen, maar de VRK 'geeft niet thuis'? Verwacht je hierin ook iets van de burgemeester?

II. Veilig Thuis

Beschrijving van de situatie: Raadsleden lezen in de media dat de VRK een rapport heeft uitgebracht over de effecten van de een grootschalige, langdurige pandemie, waaruit o.a. een toename van huiselijk geweld blijkt. Een medewerker van Veilig Thuis stelt dat gemeenten achterblijven in het organiseren van activiteiten voor kinderen in kwetsbare gezinnen.

De raadsleden krijgen het volgende krantenbericht te lezen:

Toename incidenten huiselijk geweld door corona-maatregelen

Door onze correspondent in Haarlemmermeer – 16 december 2020

Uit een rapport dat gisteren verscheen van de veiligheidsregio Kennemerland met een overzicht van de effecten van corona, blijkt onder andere een toename van huiselijk geweld. Desgevraagd stelt een medewerker van Veilig Thuis dat de stijging mede te verklaren is door het feit dat men noodgedwongen meer thuis is. Hierdoor lopen spanningen achter de voordeur op. “Met de versoepelingen in de zomermaanden was het nog wel te doen. Maar nu de winter aanbreekt en de beperkingen weer toenemen, komen ze alsnog in de problemen”.

De medewerker (bekend bij de redactie) is van mening dat gemeenten achterblijven in het organiseren van activiteiten voor kinderen in kwetsbare gezinnen, waardoor ze extra gevaar lopen. Gemeenten konden op korte termijn niet inhoudelijk reageren.

PM

24

Vervolgens stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Welke rol neem je als raadslid?
- Wat doe je?

Discussieonderwerpen: Raadsleden zullen in een dergelijke situatie doorgaans intern vragen stellen en de situatie bespreken. Bevraag of raadsleden het opvallend vinden dat de VRK en/of het college hen niet heeft geïnformeerd over een relevante actuele ontwikkeling en waarom; wat verwachten ze? Welke aannames hebben ze? Zouden ze contact opnemen met het college, de burgemeester, burgemeenteraden of de VRK?

Daarna krijgen de raadsleden nieuwe informatie over de situatie:

- Een andere veiligheidsregio publiceert ook een rapport over de toename van huiselijk geweld.
- Uit dit rapport blijkt dat de coronamaatregelen géén invloed hebben op een toename van huiselijk geweld.
- Experts van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) lijken hiermee in te stemmen: volgens het WODC is er waarschijnlijk geen relatie tussen de corona maatregelen en de toename van huiselijk geweld.

Naar aanleiding daarvan stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Wat doe je nu als raadslid?
- Hoe zie je de VRK?
- Wat verwacht je van VRK, het college en/of de burgemeester?
- Hoe zie je de samenwerking met andere raden?

Discussieonderwerpen: In deze fase gaat het erom of de nieuwe informatie invloed heeft op de roloppvatting van raadsleden; zien zij de situatie nu anders dan hiervoor? Willen zij nu een andere rol

innemen? Zo ja, dan is het interessant om te bespreken waarom dat zo is. Zo niet, dan kan de gespreksbegeleider verdiepende vragen stellen als: waarom denk je dat?; wat gebeurt er als je dat niet doet? Bevraag hoe raadsleden omgaan met tegenstrijdige informatie, en wat ze daarin verwachten van de VRK.

III. Milieu

Beschrijving van de situatie: Door leegstand is er een grotere kans op drugslabs in de regio en bijbehorend drugsafval. Bewoners mogen zich zorgen om de veiligheid en milieuvervuiling.

De raadsleden lezen het volgende bericht in de krant:

Haarlems Weekblad

Ingezonden brief

We zitten midden in de tweede coronagolf. Ondernemers hebben het zwaar, en er is een toename in faillissementen. Wij hebben meer leegstand geconstateerd in de omgeving van bedrijfspanden in de polder. Niet alleen rondom Abbenes, maar ook bij Rijsenhout bijvoorbeeld.

De leegstand creëert de ruimte voor criminele organisaties om hun intrek te nemen in deze panden voor bijvoorbeeld drugslabs. Zo is er al verschillende keren drugsafval gevonden bij de vaarten rondom Buitenkaag. Bewoners voelen zich onveilig en zijn bezorgd over de schade aan het

milieu. Dit is een groot gevaar voor de waterkwaliteit van de vaarten en daarmee voor de landbouwgrond.

Met de bewonerscommissies en verschillende individuen uit huurdersgebied 6 willen wij graag de aandacht vragen van de gemeente voor dit probleem. Tot nu toe is nauwelijks gereageerd op contact dat wij gezocht hebben met de gemeente. Wij hopen dat dit niet langer blijft liggen, maar dat er actie ondernomen wordt.

Geschreven door Maaïke Abbema, Voorzitter bewonerscommissie Abbenes OLV. Te bereiken op info@abbenesolv.nl

PM29

Vervolgens stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Welke rol neem je als raadslid?
- Wat doe je?
- Hoe zie je de VRK?

Discussieonderwerpen: Wat verwachten de raadsleden van andere partijen? Welke aannames hebben ze? Zouden ze contact opnemen met het college, de burgemeester en/of de VRK? Hoe zien ze de VRK? Als raadsleden zelf iets oppikken uit de media, agenderen zij dat dan bij de VRK? Waarom doen ze dat wel/niet?

Daarna krijgen de raadsleden nieuwe informatie:

- De VRK wil een onderzoek instellen.
- Hiervoor zijn externe experts nodig die niet zijn meegenomen in de meerjarenbegroting.
- De VRK klopt bij de gemeenteraden aan voor een aanvulling op het budget.

Naar aanleiding daarvan stelt de gespreksbegeleider de volgende vragen:

- Wat doe je nu als raadslid?
- Hoe zie je de VRK?
- Wat verwacht je van VRK en burgemeester?
- Hoe zie je de samenwerking met andere raden?

Discussieonderwerpen: In deze fase gaat het erom of de nieuwe informatie invloed heeft op de rolopvatting van raadsleden; zien zij de situatie nu anders dan hiervoor? Willen zij nu een andere rol innemen? Zo ja, dan is het interessant om te bespreken waarom dat zo is. Zo niet, dan kan de gespreksbegeleider verdiepende vragen stellen als: waarom denk je dat? Wat gebeurt er als je dat niet doet? En: als de VRK extra budget aanvraagt, willen de raadsleden dan ook (meer) betrokken zijn bij het onderzoek? Stellen zij eisen?

Bijlage 2: Notitie 'Feitelijke en gewenste rol van de gemeenteraad in het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland' van Marcel Boogers